

Žematėška poema

ČIURLIUONIENĖ-
KĪMANTĀTĖ Suofėjė

II. SENS ĖR NAUS GĪVENĖMS

Devinė avėnā

(Tėsinīs. Pradė 2022 m. Nr. 11, p. 35–46)

Kāp ton pasaka rėk pradietė? Ėš katruos posės, ėš katruo gala kėbtė? Ėš eilies, Levanuora, ėš eilies... Kad tau ėr devinė avėnā galvuo mušas – veiziek eilies: vėsus anus palėdosi, ni pri kuokė ruokunda napriėsi... Kėrpk ėš eilies...

Tuokės parmainas, tuokėi parversmā mona gīvenėmė, vuo prasėdiejė ėš nieka. Na ėš nieka – ėš mona dėdeliuos stuoruonės, alė kad tėi atsėtėkėmā tuokei niekingė... alė kad anėi ėr ligo slėnkstė, par korius mon rėkiejė žėngtė, vuo kėtė ėr taka mon skīnė... Vėskon rašīso.

Bova tėp. Grinžuom ėš Vėlniaus. Kavuoalės Duomėcelės vestovės so Kermuošio Petro bova itėn poikės. Galietom ėe vėsa atskėra pasaka sorašītė. Šėndėina tėik tapasakīso, kad aš bovau ož ton muotina, ož sesėri, ož ton svuotė, ož ton gaspadėnė. Vuo daktars sėdiejė šalėp jaunuosės, vuo šalėp Kermuošiaus sėdiejė senāsis prabaštėlis. Jaunāsis konėgs natejė, – kon mėslėji? – sarmatėjuos, tėp ton vargšėlė ėšdėrbės. Vuo Kermuošios nieka nagailiejuos tam baliou. Ėr mon dėdelė šėrdi paruodė: tūm lauktoviu gavau poiki gatavā pasiūta palėtuona. Kon žemaitis – tad žemaitis.

Paskou tėi jaunėijė ėšvažiava i Palonga, ėr natrokos vīresnėsis gīdītuos, pasėjiemės atuostuogu aštouniuoleka dėinūm, ėr ėšsėbiega ėlsietėis i pajūri. I ontruojė daktara vėita, kor anon pašaukė tuobolintėis i Leningrada, atvažiava jauns daktarioks Pūkelis, mūsa daktara seserėis sūnos. Tas pri diedės tabova vėina savaitė. Atruodė tuoks nakalts vaikelis – nadėdoks, garbanuotās plaukelės, smailė nuoselė. Tas tatā ėr pasėlėka lėguonėnė valdītė. Vuo vīresniuojė seselė bova padieta Zozana. Ana, nabagėlė, tik atsėradosi kad bova ikliovosi daktarou

Mėtūzā! Jog atejė nalabuojė i lėguonėnė so tuokės rauduonās nagās, ligo būtom kiaulė ėšdarėniejosi. Kad anon sojiemė daktars! „Aš, – saka, – so tuokės nagās pri lėguona naprilėso! Marš numazguokės so dėnatūro!“ Ana bova basėspīriuojėnti – tėi nagā esōs anuos privatos rėkals. Vuo kad ožkaita vīresnėsis gīdītuos – kap tas kalakots: „Aš, – saka, – i tamīstas privati gīvenėma nakėšous, – gali ėtė nuors plėka, ėšsėmaliavuojojosi kāp nuoriedama, bet ėe, puo vėlniūm, – ruokou, – nalėso! Ėr dar tamīsta sakās kėrorgėnė sesou esonti! Pagalvuok tamīsta!“ Vuo jė mūsa daktars Mėtūza saka „tamīsta“ – tas ėr bluogā. Šėp jau, kuol ons žmuogaus naparkonda, ons saka „jūs“ – kap tėi nu godėška pakraštė, nuors ons tėkros žemaitis ėr. Mon ons vėsumet saka „to“, kartās prided „grėtuojė“.

No, ėr ėšvažiava prisakės kartkartiemis, jė kuoki bieda, mušte tiligrama. „Alė gal, saka, ėr šėp naapsėkėntės parbėldieso paveizietėis, kāp jūs gaspaduoraujėt, – vuo jau ožšuokės ont sava žėrga, atsėsokės dar rėkteliejė: „Levanuora, veiziek!“ – ėr nubėrbiejė.

Vuo kad pasėpūtė Zozana, vuo kad pasėpūtė Labanauskienė – šėimėninkė! Daktarioks tik švīpsuos, tėp pat nadėdlė kontėns. Kon to padarīsi so vīresniuujo gīdītuojė, kad ons pri kasdėinėniu rėkalūm na kon tator sometėma, ėr nuoriedams palėngvintė–apsunkėn žmuogaus bovėma. Bet aš tarsi namatoniti, tarsi nagėrdonti sokous, kap pratosi. Daktarioks sava dara, lėguonus apėt puo kelis kartus par dėina. Sunkiūm tier vėins – kuolūkė pėrmėninks: ons, dėdlė basėstuoruodams, gava tuokė šėrdėis lėga, vadėnama parkta ar prakta, kor lėguonou daktarā nimaž nalėd pajodietė. Daktarioks anon ipatingā veiziejė, vuo seselė Zozana prisėstatė tam lėguonou skaitītė: lioub bels puo kuokė valonda tuokės eilės, kor vadėnas poezėjė. Laikraštīūm daktarioks nalėda anam skaitītė, – matā, tas Račkos dėdlė ėr polons pri darba, tad gėrdiedams, kāp kėtė ploš, nagal ramė nugolietė. Žėnuoms – gaspaduorios – rūp palėkts ūkis. Daktarioks ėr saka: „Ožmėrškem... ožmėrškem aple kuolūki, aple darbus – skaitīkem poezėjė – būs ramiau“. Vuo tuos Žanas muokiejėms ton balseli vėsėp ėšvingioutė, ėšraitītė – ėr atsėdūksie, ėr akis pakel, ėr nulėd, tā švīpsuos, tā būsėnti ligo verkonti. Gana jau gana. Vuo daktarioks sied, i ton skaitītuojė istebeilėjės ėr tuoks ligo kon pametės. Klausīsės, klausīsės – ėr basakōs: „Lėguons pavargs, ėr jūs, seselė brongiuojė, pavarguot– rėk paėlsietėis“. Aš tik klausaus – jau anam brongiuojė! Mon ons na-

pasaka „brongiujė“, kor leko kap žaibs, vuo dërbo kap arklīs. Nasaka ni Marelė, ni Vuonelė, vuo abėdvė jaunas, dailės kap žemuogelės. (Ar sakiau, kad tėidvė mergelės – mūsa lėguonėnės gailėstinguosės seselės, kap dabar vadėn, – medseselės. Alė mon tas tėp skomb ligo „medėnė seselė“, tad aš sakau tik pasėčididama.) Tik veizous – vuo daktarioks so Žano ont soulelio basiedon, ons kažėkon saka, ana švīpt švīpt... Aš, ruoduos, ėr matau, kãp biosos aplinkou šuokėnie, oudėga raitidams.

Tėp praejė gal savaitė, ėr vės tėp pat. Tėik lauko, tėik lauko, kad senāsis daktars parvažioutom...

Ne! Jau tuokiuos martiuos ons tėkrā nanuories! Rėk tik pamėslitė: ons ton sava Jolioka, seserėis sūno, anuo tievou mėros, padiejė auklietė, muoksla padiejė ešėtė, dabar ton daktareli, tik kon ešėrškinta, ta preilėnė, benė dešimts metu ož anon vīresnė – „pana, matiosi na vėina“, – kapt ėr nusėnėš kap ta lapė ton žonsėnoka. Ėš tuo apmauda mėiguotė nagalieju, šuokaus eš luovas, spjuoviau, ešgieriau šalta vondens... Ba patraka! „Levanuora, – sakiau savėi, – ar to blūdītė pradiejė i senatvie? Kas tavi svieta ganītuojė pastatė? Kon to ėe tori pridiejosi? Tagol karas, tagol mīlas!“ Alė, matā, tuos anuo mėzerėjės mamunelės gaila ėr tuo diedės... Mažos džiaugsmos tuokė biesa martelė gavos... Alė tasežėna... tasežėna...

Dėinas gražės, lėipas mienou, vakarā kap sapnos. Seselė Zozana, veizo, pri lėguona nadaug baskaita...

– Nagal jūsa vargintė, draugs pėrmėninkė...

– Aš napavargės... aš napavargės, seselė... Jūs tėp poikė skaituot, ruoduos, mozėka gėrdo...

Ta dar kėik paskaita, ėr daktarioks, pajiemės lėguona ož ronkas, patėkrėn pulsa ėr basakōs:

– Ramībės... ramībės, tīluos jums rėk.

Ėr vedas ton pana laukuon, vuo Račkos palėikt luovuo basėblaškos, rauduons kap ešvėrts viežīs...

Ėr, kap dėivs taisė, atvažiava anuo pati, Račkienė tatā, muotrėškelė nadėdelė tuoki, vuo atruoda akorat kap ešalkosi katė. Ėr pruots buobas! Atsėvežė žinduoma kūdėkeli, vuo taisies palėktė bodietė pri anuo.

– Aš, – ruokou, – tėp tavės, Klemėnsėli, pasėelgaus!

Vuo tas tik šnīpšt, ligo ožvedams motuors:

– Monėi rėk ramībės... tīluos...

Vuo ėe tas vāks kap tītiuoms kad palės gerklė, vuo tas tievs dar smarkiau:

– Ėšėk!.. ešėk! ešėk! Puo velniūm!

Ėšvediau vargšė muotrėškelė ligo nuplakta, ašaras rīnontė. Pasvadėnau ont soulelė, ana kūdėkiou broka papa, tas mėnotelė nutėla – ėr apėnt kad pa-

Mukienės Danutės portėgrapėjė

gaus kriuoktė! Vuo ta anon kad pagaus mietliuotė kėik sīluos toriedama – aukštīn žemīn, aukštīn žemīn, vuo tas vāks kap kaladė... ulia lia, ulia lia... Vuo pati oždososi...

– Veiziekiaiv, balondėli, benė anon blosa kond?

Ėšvīniuojiev – tėp tatā ėr bova... Dėdėliausi šonėnė isėsorbosi i kėrkšnelė, vuo kad sošotės mažilelis!.. Bagalėnė mon gailo mažileliu, kor par naėšmintinga auklietuojė ėr konkėnamis. Nė tuoks mėzerėjė pasakītė gal, nė apsėbartė... Ėr ta Račkienė, ruoduos, tuoki naprasta, apsėšvėitosi, vuo sopratėma aple igiena nator. Pri tuo kūdėkelė stuojosīs, vėsa pamuoksla pasakiau: kãp rėk, kãp narėk ėr so maisto, ėr diel švaruos – kãp gal, kãp nagal darītė... vėsus svarbiausius dalīkus, kor muotina tor žėnuotė. Ana, žmuonelė, nažėnuojė, kãp badiekavuotė, – ėr bakėšonti mon i ronka dešimti robliu. Tėp mon pasėdarė nė šės nė tas... Nusėjoukiau ėr ruokoujo anā:

– Ėk jau ėk, kad padiejau blosa sogautė – tuoki pėninga nuori muokietė.

– Na ož blosa, ne, – saka ana, – ož dėdėliausi pamuokīma! Gal, tamīstas žuodius sekdamā, na nu vėinuos lėguos ton sava popelė apsauguoso. Ėr daktars tėik napasaka...

(Nukelta i 36 p.)

Tatā aš tēkrā jiemiau jouktēis:

– Jouba, – ruokoujo, – nader mon jimtē ožmuokēsni, jog Tarību Sājunguo medēcinās pagelba namuokama īr.

Ēr ton anuos ronka so pēningo igrūdau i anuos ronkēnoka, pridiedama:

– Diekou ož ēšaukštēnēma.

Ana, vāka ožmēgdiosi, dar siediejē pri vīra, vuo tas vīrs gol kap šēina kopēta ēr tik kartuo: „Mon rēk ramībēs“. Paskou, kad anon laipēnau i vežēma, ana apsekabēna moni ēr bočioudama saka:

– Dombrienēlē, balondēli, alē tik napaniekink šērdi!

– Kas gal paniekintē šērdi? – rokoujo aš.

Ēr dar diekavuo, kad aš ton anuos Račko gražē priveizonti.

– Alē na aš vēina veizo, vēsē če esam somdītē priveizietē lēguonus – tuoks valdiuos isakīms. Vuo žmuogos, jē ons žmuogos, jē ons žemaitis, tor dērb-tē sažēningā.

Ēšvažiava. Vuo gan vieliau veizo – mona sieda-mamē kompeliē padieta stēklēnē medaus ēr posē kēluograma svēista. Šēt kamē bova ta šērdēs! Žemaitēška šērdēs – kor jau če paniekinsi!

Tatā ēšvažiava. Vakars artēnas, vuo daktarioka nier, Žanas nier. Seselē Vuonelē ēšējē i kuolūkē vakarēli (matā, šeštadēinē vakars bova). Tik ta seselē Marelē, gera vāks: nuors na anuos bodiejēms, vuo Žanas, ana monēs napalēikt, sokēniejēs aplinkou, ar narēks kuo. Vuo tas Račkos ēr šauk moni:

– Kamē gīdītuos so seselē Zozano?

Kāp če anam pasakītē? Aš ēr maloujo:

– Daktara ēšvežē pri lēguona i suoda, vuo seselē nuejē pri Pranevīčienēs.

– Kada ēšvežē?

– Ketvērta valonda.

Matā, lēguonou vēsē daktarā malou. Pasakīk lēguonou teisībē – gali anon ožmuštē. Priš pēnkēs-dešimts metu diel buobas nasovalduoma lēižovē aš pati sērata palēkau. Vuo ēr če pri mūsa goliejē tuoks senis so dēdlē prasto šērdē; atbiega sanitarē Bročkienē ēr saka: „To, – ruokou, – drēbsā kuojēs ēštēisēs kap kuoks puons, vuo tava truoba bēng degtē, vuo tava buoba, jau gerā apdegosē, neš ontā i lēguonēnē...“ Tas tik smarkē sieduos, krēta atgal – ēr nablēka anuo. Kas paskou daries! Daktars Mētūza tik nasomalē i mēltus Bročkienēs, jog bova anon pavarēs ēš lēguonēnēs, alē vēsē dēdlē prašiem – tad prijiemē. Ēr dabar žmuonelē ēt kap ba lēižovē. Ēš monēs tad

lēguons so kuobēnio teisībēs naēškabins.

Apēnt šauk moni tas Račkos ēr saka:

– Ēk pri Pranevīčienēs ēr parvesk seselē Zozana – mon rēk, kad skaitītom poezējēs.

Kap če lēguonou dailē pasēpriešinsi – sakau anam:

– Aš so maluonomo diel tamīstas kažēkor nuētiuo, alē kad aš pri Pranevīčienēs nagalio ētē – vedvē pēktoujo.

– Puo šimts kalakotu! – šauk ons. – Kas mon darba, kas so kou pēktoujo! Mon rēk poezējēs!

– Alē aš nagalio pasētrauktē – aš bodo.

– Siunsk kēta!

Pasēšaukiau Marelē ēr pri anuo sakau:

– Biek, seselē popēlē, pri Pranevīčienēs, tēn tēkrā rasi seselē Zozana, ēr sakīk, kad draugs pērmēninks gedau, kad seselē Zozana pribūtom tujau skaitītē poezējēs.

Vuo paskou ēšejosi ēr ruokoujo anā:

– Nier kuo tau lakstītē, jog žēnā, kad Žanas tēn narasi.

Ši pasējiemē romana, nuejē i suodna pakrašti, atsēgolē ont pēivelēs ēr skaita. Paskou parbiega ligo dēdlē skobiedama ēr saka anam:

– Seselē Zozana tēn bovosi ēr jau posvalondis kap ēšejosi, vuo nieks nažēna kor.

Mon bova žēngeido pamatītē, kon ons darīs, tad iejau ligo švario ronkšloustio nešēna – dievieta pakēistē. Tas veizas kap vuožis i vedvē ēr tīl. Tik kad sorēks:

– Matau, kad jodvē maloujētav! Lauk!

– Gal kardiazuolē ilašintē? – klaus Marelē.

Vuo ons tik:

– Lauk!

Ēšejiev, ēr sakau Marelē:

– Račkou ta Žana kap tam seniou truoba: bējē, kad daktarioks anuos naoždegtom.

Tēp vedvē pajoukavuoov; ana nuejē i suodna, pri anuos atejē pēinēninks pasēšnekočioutē, aš siedaus ont gonkeliu atsēkvieptē, lēguonā, kor stēprēsne, tēp pat siediejē suodnelie. Tik veizam – vuo kuolūkē pērmēninks ēr baēšētos ēš pērmēnies, vuo vīrs kap pečios. Ēr kad sokrioks:

– Kamē ana slapstuos? Aš pats soraso! – ēr sosvīrava.

Aš tik pouliu, tvieriau anon ož petiūm, pati isēriemias i stakta ēr palēngvo, kad ons nasosēkoltom, pati lēdaus ēr anon nulēdau sau ont keliu. Paskou vēsē apkēbē – ēr vedvē, ēr tēi lēguonā, ēr tas

pėinėninks – kap tuos skrozdis vomboulė nubuo-
gėnuom i luova. Aš tujau sakau Marelė:

– Diekiav karšta pri kuoju, šalta ont galvuos.
Veiziek, kuoks ons rauduons. Jog kap anon atvežė,
daktars tujau tėp lėipė daritė.

Marelė grėtiausė ilašėna kardiazuolė, ər aš dar
sakau:

– Lėšk grėtiau tus lėdamūsius i gīsla.

– Jė, – ruokou ana, – ton dara Žana – gal sopīks?

– Kad Žana gīliou puo krūmus, tad čė žmuogos
tor mėrtė!

Parkalbiejau. Solėduov. Marelė nubiega kėtims
vaistūm lėstė. Pasėlėkau pri Račkaus, atidariau
longa... Sėlpnos. Lūpas krotėn... Nė! Pasaulė gals-
tuoks cėcėlėks, vuo meldas! Pasėlėnkiau... Klau-
saus. Kor ons tau melsas! Ons tik:

– Zozaana... Zozaana... Zozaaaa...

Ėk jau Ėk! Vėsūm vīru tuokės maldas, mienėse-
liou švėitont... Tik tprūuu... tprūuu... kažėkuoks vė-
žėms ər ivažiava i kėima. Ibieg Marelė ər šauk moni
so ronko. Tik ont pėrštu galūm ėštīpčiuojau – ər
šnėbžd:

– Sobadīts... solaužīts...

Pripoulosi pri vežėma veizous: gol vaikis kro-
vėnūs latakūs. Kon dabar barėk daritė? Ba daktara
jodintė nagal – bluogiau gal pasėdaritė...

– Kas čė atsėtėka? – klauso.

– Diel merguos, – saka tas vežies, ər nusėspjuo-
vės ožsėrūkė pīpka.

Gėrdo – riek. Veizo – muotrėskelė isėkėbosi i
ratus, ožsėkniaubosi... Vuo nalaiminga muotinas
šėrdės! Anėi tronk... anėi dūkst, vuo tau ašarėlės.
Aš ožvediau tuokė kamanda:

– Nieka najodinsiaiv, kuol naatsėras gīdītuos.

Atsėnėšiau šlapi skodoreli, nušloustiau anuo
veida, daviau valerėjuonu ər anam, ər muotinelė,
daviau šalta vondėnelė, ožskaninta so ougeliems.
Anuo lūpelės sokeposės – gėrdau so šaukšto – gai-
lo, kad ər dornė. Mienou švėit – vuo tuo puorė kap
nier, tėp nier. Līgo i žemė būtom sosmegė.

Tik, kap dėivs taisė, – bėr bėr bėr ontruo suodna
posie. Vuo kas? Vuo tatā mūsa vīresnėsis ont sava
žėrga. Ons privažiava ėš kėluos posės ər nieka tuos
ceremuonėjės kėimė palėka namatės. Aš pėrmuojė
ėšbiegaus pasėtėktėis, ons, dar nanulėpės nu tuo
balna, ėštėisė mon ronka ər saka:

– Labs, grėtuojė! Kāp lek?

– No nieka... no nieka... – ruokoujo aš.

Ons, jau skobiedams i truoba, tėp kalbiejė:

Mukienės Danutės portėgrapėjė

– Monėi puo vakarėnės pajūrie bavākštīuojėnt,
kažėkas nomā parūpa, ər atbiegau paveizietėis.

– Tas īr nabluogā, kad tamīsta parbiegā so sava
tekėnio. Lėguons Račkos bova ėš luovas ėšlėpės ər
laukuon ėšėjės, ər ėšvėrta...

– Kamė īr gīdītuos Pūkelis?

– Daktars Pūkelis ont špacieras nu ketoriūm va-
londūm.

– Šauk Zozana. Kuokė ana davė pėrmōjė pagelba?

– Zozana tėp pat ont špacieras.

Anam, mėzerėjė brongem, tik barzdelė sovėr-
piejė, ni keiktė žmuogelios nasosėkeikė. Vėsos tas
šnekals bova daktarou ronkas bamazguojėnt. Pa-
tīliejė patīliejė ər saka:

– Patio laiko atsėradau.

Vuo monėi:

– Kāp dariet so Račko?

Vėskon ėšpasakuojau žingsnis puo žingsnė. Ons
nieka kėta nasaka, tik:

– Jė... jė... gers... gers...

Jau bova balekons pri Račkaus, aš ər sakau:

– Alė kad dabar na vėskas.

– Kas dabar?

– Kėimė, vežėmė, – ruokoujo, – īr atvežts tuoks
so peilės sotaisīts, ər kuojės esontės solaužitas.

(Nukelta i 38 p.)

– Tujau. Përmo če, – èr ižèngè pri Račkiaus.

Tas ožmégès besòs. Krütènè gatavā atlapuota. Virgīdītuos atsargè pasèklausè šèrdi, paskaičiava pulsa èr èšejè. Aš tik veizo, vuo tazgaties – takelio èr baatèton.

Vuo kas? Vuo daktarioks so Žano, ož paronkès sosèkabènosio. Daktarioks linksmiausè sošoka:

– Diedè parvažiavès! Svèks! Aš toro dèdelè linksma naujīna praneštè...

Èr biegs artīn, ton Žana tèmpdams ož ronkas. Vuo virgīdītuos stuov kap èš medè èškretès – èr kad sobliuovè:

– Toro praneštè tamīstei, gīdītuojau Pūkeli gerbams, kad lèguons Račkos bova èš palatas èšejès èr èšvèrta – gal būtè komplèkacējès. Vuo kèimè jau valonda vèžèms so žmuogo, kraujūs paplūdusio.

Tèi abodo, tas puoris tatā, èr raduos kap so kobèlo vondens parpèlto.

Prasèdiejè darbs. Tèp ton naktelè èr pratonciavuojiem...

Praejè dèina... ontra... Matau èš vèskuo, kad mūsa vīresnèsis so sava Jolioko našnekas. Tèik tik tatā, kèik pri medècinas rèk. Diel tuo Račkiaus pliešuos nuogniausè, vuo tas sopjaustītāsis gol dabar kap kuoks lielioks sovīstīts lig šakoma – devīnès skīlès anam ožtaisè, vuo vèina kuojè pakarta, èr svarstis prikabints. Na raškažios. Vuo vès ož merga. Èr vākštīuok dabar aple anon kap aple naujagèmi. Vuo anuo muotinelè kap pamatè anon, tèp nažmuonèškā padieta, èr sosèlèda ont vèitas. Kèik aš aiškèno, dedo i galva, kad tèp rèk, kad kaulā dailè soaugtom, – kad èr tèk, bet ašaruo mèzerējè, èr šèrdès anuos dèdelè šlekta pasèdarè. Muotina! Gailo mon mèzerējès – tuoki jauti ožséaugènosī – sau skausma èr giedas kalna sosèpīlè... Gol dabar gretèmuo palatuo – adatas anā lèdam i gīsla – šèrdi rèk pastèprintè.

– Obags... obags vèsam omželiou, – dūksau vargšèlè.

– Nabèjuok, balondèli, – ruokoujo, – nabūs obags: na tuokius sotausuom. Èšlèsma, èr, kèik pabovès, ès galvuoms kap ejès, tik gal jau pruota būs igavès tropèneli daugiau.

Èr meldas senelè tuo pruota tam sava vakou.

Lèguonènie vèskas kap poikiausiuo mašènuo. Pats daktars Mètūza kap ont spèruokleliu, èr daktarioks laksta pasèšuokiedams, vuo Žana borna ožspaudosi stumduos puo lèguonènè kap stuovīla kuoki. Vuo aš kad nuoro žènuotè, kap anā èšès... Draska mon pašèrdius tas žèngeidoms, Jog vei-

zietèis i žmuonis – tad līgo kuokè kninga skaitīte. Paskaitè pradè – èr nanostīgsti, kuol tuo gala naspaskaita. Èr mon teka šèik teik paskaitītè... darželi baraviejènt... Daktara longs bova atdars – kāp aš at-sètūposi līsvelè tvarkiau – èr gèrdo Jolioka sakont:

– ...Kad, diedè, žènuotomi, kuoki anuos siela poetèška, poiki...

Vuo senāsis pasèmiegdīuodams tèp pašèipè:

– Poetèška!.. Sakīk nasakès! Tèp èr pamatè siela?

– Pamatiau... diedè... pamatiau...

Aš tik klausaus...

– Pamatè. Sakīk nasakès... Vuo aš žènau, kad rèk so žmuogo maiša droskas sojīstè, kuol anuo siela pamatīsi. Vuo to tik prisèartènā – šmaukšt siela èr pasèruodè...

– Diedè!

– Mona žuodis: nier kuo skobietè.

– Vuo aš... aš sava žuodi daviau – èr kètèp naga-līo pasèelgtè.

Senāsis kažèkon soborbīejè daktarūm kalbo. Aš pakèlau nu ežès, èr natītiuoms mona akis nuklīda i kombari: Jolioks tuoks nubalès – èr, veizo, galva palenkè līgo sakīdams „tèp“. Vuo tas anuo diedelis kad sosèjouis, sožvèngs tèp namaluonè èr ruokou:

– Natèkio! Apgavīstè!

Vuo Jolios kad ožkaita kap ognès!.. Aš grètās žīngsnès pradiejau trauktèis, isèdiejosi i kvartūga èšrautas žuolès... pasèdarè napatuogo, līgo aš būtīuo tītiuoms klausiosīs... Vuo vīresnèsis èr šauk moni:

– Dombrienè, klausīk...

Sostuojau.

– Ar nuori, – saka daktariokou, – pasèklausk Dombrienès, ana īr nusèmanonti.

Kad lieks daktarioks èš tuo kombarè, kažèkon sobliorbīejès... Aš grètā nukiūtènau šalèn. Nuors šin ton sožènuojau, alè tèp pasèjotau namondrè... Vuo jè vīresnèsis gīdītuos pagalvuos, kad aš tèn tītiuoms puo tou longo tūnuojau?.. Fui!

Vuo tas mona lèižovis prakeikts! Vès aple kètus plepietè, kap ta davatka spavieduodamuos. Jog na diel tūm Žanas so Jolioko balabeiku soplioškau èr vèitas sau nabrondo. Diel sava patiuos gīvenèma parversma galva kap poudīnè palèka. Tik gèrdiekèt, kāp vèskas èšsèvīniuojè, èšsèrotolava...

Jau i rodèni, kāp Račkos pradiejè keltèis èš luovas, vuo Ègnè, tas, kor bova pakabints ož kuojès karuotè, jau ejè so ramèntās, vèituo seselès Zozanas bova dabar seselè Liuda, dèdlè rimta muotrèška, vuo gīdītuos Pūkelis gava paskīrèma i Klai pieda – vuo i

Vėngalė Bonifaca portėgrapėjė

anuo vėita atvažiava žanuots daktars, vuo anuo pati pelčerė-košerė... So vėsās apsėtvarkės, mūsa vīresnės pasėšaukės moni i kabinieta ėr veizas. Veiziejuos veiziejuos ėr saka:

– Tuoki muotrėška... tuoki muotrėška, ėr nieka ėš anuos nabgal bapadarītė. Keik omžiaus esi?

– Pėnkėsdešimts šėštė.

Vuo ons tik galva palingava:

– Par vielā, – ruokou, – par vielā... Siesk.

Siedaus ėr mėslėjo sau vėina: „Ne, kon tas dabar nu monės nuor?“ Vuo ons tik ėt, tik ronkas i kėšėnės sosėkėšės, ėr ožvedė ton sava maliuodėjė:

– Šėtā vaisė boržoazėnės santvarkas, kor laikė liaudi sotrīposi! Tėik talėntu žova, i porva imintūm, kor būtom galiejė dėdliausius darbus padarītė liaudės naudā. Ėr to, – ruokou, – Levanuora, šėndėina būtomi gal dėdėlis daktars besonti, jė tau kas būtom keli i muoksla atdarės, kap mūsa socialistėnie santvarkuo kad atdara vėsims. To galiėtomi būtė poikiausis varganizatuorios, so sava galvo vėsam raunou vaduovautė – palėka tavi bamuokslė...

Mon tėp šėrdi sospaudė, vuo ėe tas daktars kad ded, kad ded kap ėš gaidūm teisībė ont teisībės. Ap-sėkniaubiau ont stala ėr atmintėis akėmis pamatiau aš sava papuneli, kor bova pormuons pri konėgākštė, ėr anon eržėls nuspīrė – spīrė i krūtėnė ėr nudaužė ont vėitas. Soriemė krūtėnė kap peilės, ėr galva varstė tėi žuodė: „Ėš tavės nieka nabgal padarītė“. Naverkiau – jau mona ašaru opelė vėsė jouduoms nakteliems bova ėštekiejė. Dėinuoms nikad neso bliuovosi. Jog nabliausi pri darba stuoviedams – kuoks tas darbs būtom?.. Vuo ons kāp palėda sakītė sava gražiausės maliuodėjės: kāp bova ėr kāp dabar ėr, vuo kāp būs, kad aš napasėjotau, kāp mon ėš gerklies ėšsėveržė dejuonė... kad ėš monės jau nieka... Klausaus... nieka nabsaka... ėr ligo gailo, kad

nabsaka, ėr tik gėrdo, kāp ons borb pats sau: „Sens asėlė, kad tavi biesos rautom... kam ton muotrėška draskā?“ Vuo paskou garsiau:

– Alė nabliauk, Levanuora, Tarību Sājunguo ni vėins darbėninks žmuogos nator ašaruotė... Aš tavi pasėšaukiau pasakītė, kad jė ėr nadėdeli, tad vės ėr nabluoga dākta pabandisma ėš tavės padarītė... Matā, vākāli, to, kad ėr eilėnė sanitarė, bova mon lėguonėnie dėdlė rėkalinga, ėr aš napamėslėjau, kad to galiėtomi dėdesni darba dėrbtė...

Ėr nutėla. Pakieliau galva:

– Vīriausis gīdītuojuo, – ruokoujo, – gal aš galiėtuo būtė medėcinas seselė... Aš tujau ėšmuoktuo adatas lėstė i gīsla...

Ons sosėjoukė ėr saka:

– Nė, tuo aš padarītė nagalio. Dabar seselės tories būtė vėsa vėdorėnė bėngosės ėr dar tris metus muokītėis.

– Ba patrakā!

– Bet mon atruoda, kad na kuožna ėš anūm galiėtom ton padarītė, kon to galiėtomi...

– No... no...

– Ar žėnā, kas moni ont tuos mėslės ožvedė?

– No no?..

– Vuo tatā Račkienė...

– Račkienė? Nė mosietās!

– Jė jė... Kāp ana ėe bova ėr nuoriejė vīra vėžtėis nomėi, bova ėr sūneli atvežosi paruodītė, ėr tatā vėskon ėšdiejė, kāp to anon bovā muokiosi ėr kāp laikītė, ėr kāp maitintė... kas kėnksmings ėr kas svėko... Alė sakīk, ėš kor to vėskon žėnā?

Aš ėr prasėjoukiau.

– Alė, daktarė, – ruokoujo, – kap aš tuo galiėtuo nažėnuotė, pėnkta meta trindamuos aple daktarus, vuo keik tamīsta pats pamuokslu muotrėškuoms prisakā... Nugėrsto šėn, nugėrsto tėn, nugėrsto par pėnkmėnotė... Vuo dar pėrmo... pėrmo, kad aš sava ton žīdelkūtelė aukliejau, ėr ana tėp sėrga... jog tamīsta moni muokė, kāp mažīlė gelbietė...

Vīrgīdītuos ėr klaus:

– No, kon ana dabar? Gīva? Svėka?

– Aug poikiausė, ėr dėdlė anā sekontėis muokītėis: ana ont mozėkelės grėiž... tievā paraša, ėr ana paraša, vės pasveikėn – Naujū metu solaukos, Muotrėšku dėina – mėzerėjės...

– Matā, kāp gerā. Tatā klausīkės, Dombrienė, kon aš diel tavės sogalvuojau.

Ėr ožvedė naujė maliuodėjė, kuoks naėšmanīms,
(Nukelta i 40 p.)

kuoki tomsībē dar suodus, ēr kap aš toriesēnti muotrēškuoms igiena skelbte ēr ētē parveziedama, kāp kūdēkelē laikuomis...

– No, pašnekietē aš galio! – ruokoujo aš, ēr na-pasējotau pati, kāp so plaštako sodaviau i stala.

Ons ēr joukas:

– Veiziekēs, kuoki smarki kalbietuojē! Tas mon patink. Douso kningeliu so paveikslelēs – pasēs-kai-tīsi, paskou vēskon dar mon papasakuosi.

– No... no... Tas mon patink...

– Bet matā, Dombrienē, jē jau būsi pasta-tīta švēitiejē, kultūras darboutuojē, kad ēr igienas srētie, tori soprastē socialistēni darba – keli i komunizma.

– Kāp tatā?

– Tori būtē sosēpratosi idiejēškā.

– Aš tatā?

– Nojē, to, Dombrienē, to! – Ēr joukas: – Na-būtom žemaitē napaklausosi: „Kas, ar aš?“ Bet ar sopronti, kon reišk idiejēškā sosēprastēis?

Pamēslējau pamēslējau ēr sakau:

– Idiejēškā sosēpratēs – tatā tuoks, kor šnek tēp, kap dabar rēk šnekietē par Gegožēnēs, par Spalēnēs, par Muotrēšku dēina ēr pri vēsuokiūm ēškēlmingu atsētēkēmu.

– Ar muokietomi tēp pašnekietē?

– Kažēn... kažēn...

– Jog tau vēsē tēi dalikā nier svetēmē. Jog mosiet gan bovā prisēklausiosi nu Domb-rēs.

– Matā tamīsta, tada bova kētēp ēr šnekals kē-tuoks... vuo dabar...

– Dabar gali kalbietē dronsē. Esi ēškalbinga, – ruokou vīrgīdītus, – jē pasēs-kaitītomi kningu, douso vēsuokiūm...

Aš tīlio ēr mēslējo, kap baimē moni pajiemē... Vuo ons apēnt ipoulē i sava maliuodējē ēr tēp gražē jiemē sakītē, tuokius poikiausius atēitēis paveikslus maliavuotē, pri kuo tatā dabar žmuonēs ētontis, kuoks tor būtē atēitēis gīvenēms. Tēi žuodē zvimb kap bētiūm ūžēms aple mona galva, ožsēmerkiau... klausaus. Akies Juonelis... toks gražos, tvērts, ēr ruodos, ons tatā mon ruokou... Ēr staigo gērdo daktara Mētūzas balsa:

– ...Ēr to būsi Domb-rēs Juona īpiedēnē. Ar nuori?..

Šērdēs mona bova apsalosi, gatavā apsvaigosi. Līgo kas moni keltē pakielē... statītē pastatē. Ēr ēš-gērdau sava balsa, līgo ēš tuolēi atplasnūojosi:

– Nuoro, – ē

Ēr veiziejau daktarou Mētūzā i akis.

– Gers īr, – pasakē ons. Ronka mon paspaudē,

pakratē. Paspaudiau ēr aš.

Parējau nomēi... Vakštīuojō puo truoba tēp kap žmuogos, ēlgā sergēs: atsēstuo ont kuoju – tuos kuojelēs linktīuo, vuo vēskas kētēp atruoda, nego goliedams regiejē. Ēr džiaugous, ēr bėjau, ēr lauko tuo muoksla pradiuos. Gal aš tēkrā tatā sopraso, vēskon sopraso... Ēr nuorietīuo pasakītē kam, pasē-ruodavuotē, bet kam to če sakīsīs? Īr vēins žmuo-gos – seselē Liuda, bet nadrinsau... Paskou, paskou vedvē sosēdraugavuov, bet tumet ana bova tik kon atvažiavosi, tēp atruodē – biegsō līgo pasēgērtē sve-tēmam žmuogou: veiziekēs – aš na prasta sanitarē, moni ēšrinka muokslus ētē.

Kēta dēina seselē Marelē ēr klaus:

– Alē, Dombrienēlē, benē kuoki rūpesneli tori, kad tuoki sosēdūmuojosi?

Mat anēi lēguonēnie tik ēr lauk, kad aš kuoki jouka ēškriestīuo, kad ēr patīliokās.

– Toro, – sakau, – rūpesneli – na skaudi, bet graudi, alē naklausk, tas īr nasakuoms daliks.

Praēt dēina – jau mona kuojēs stamontresnēs, galva linksmesnē, jau jemo priprastē, kad mainīsēs mona gīvenēms ēš pašaknūm. Mūsa vīresnēsīs vēs monēs našauk. Vēina dēina ēr baatnešons Kazē so laikraštēs stuora pakietā, veizo – kningas vīrgīdī-tuojou. Paskou ons ēr saka monēi:

– Dombrienē, ruodos, nabodiesi šēnakti. Atēk vakarē pasēsnekietē: gavau kningas, kor tavēi rēka-lingas īr.

Moni parpīlē kap so vondēnio, bet maluonē – drungnā.

Vakarē sosieduom pri stala, pavaišēna moni so vuobūlo, vuo moni tēp līgo kēlnuotē kēlno, ēr jemo tratietē:

– Monēi mosiet igimta īr, – ruokoujo, – kad jē aš pamatau kon na tēp daront, tad aš sava kailie na-tveruos: tujau nuoro muokītē.

– Gers īr, – ruokou ons.

Aš ēr jiemiau pasakuotē:

– Dar seniau, dar aš bovau Ropeikienē, vēina karta grībaudama veizo: sied po medio muotrēškelē so kūdēkelio. Veizo – ēšsējiemē dounas minkštēma ēš kēšenēs, sokraus gabalēli, sokonsnuojē sokons-nuoje, i skodoreli ēšspjuovē so daug seiliu ēr kēš tam mēzerējē i bornelē. Aš priejosi ēr sakau: „Labs rīts“. – „Labs.“ – Ar če tamīstas vākūkštēlis?“ – „Vuo kēi-nuo, jē na mona?“ – saka ana. Tada aš ēr pradiejau: „Kažēn, – ruokoujo, – jē aš tēp prikonsnuojosi pēl-na sava borna, kad ēr skaniausiu dalīku, pražiuodin-

tiu tamīsta  r spjautiuo ats krenk stosi i tamīstas borna... Ar b tomi kont na?“ Ta tik veizas akis  sp tosi kap varlie. Vuo a   r ruokoujo tuoliau: „Tava dvas  nakveponi, tava borna prir gosi, tava dontis kl bon (kap d ivs tais , ana  r sokuosiej ), dar kuosiej , – sakau, – gal tarp dont m velas skrepl s.  r v sa ton bjaurib  spjauni tam m zerj  brongem i bornel “. Ana dar labiau akis  sp t ... tik staigo tvier  ton to ka  r nusv id  tuol i i papartina.

Kad pagava joukt is M t za:

– Naaps r kau... naaps r kau! –  auk . – Tik to t p galiej  pa nekiet ! Tad b n ag tatuorios!

Vuo a  kap ont m ili m,  r dar v s sava praktikas druo o aple muotr sk ju vaistus – jouda  on is, balta gaid , tveram sius, geram sius...  r k p l guons k ts va ioudams golt is i l guon n  samaguona atsev  ... Ons v s nuogn  kont ns. Paskou  r saka:

– Al , Dcmbrien , kad to nataisiklingus  uodius vartuoj , med cinas  muogou t p nader sakit .

– Vuo kon a  nager  pasakiau?

– Pasak : „V kou  spjuov  d ksa“.

– Vuo kad tam sta pats, daktar ,  spjuov  anam ton gruobgal li, kor k t p sakuoma „akla  arna“, vuo daktar m kalbo – „d ksos“.

– Ons vad nas ap nd ks – pakartuok.

Kartuojau kap l ipama.

–  r nao m r k. Vuo k p vad nas Ra kaus l ga?

– T kr  na  nau, ar parktos, ar praktos.

– Infarktas – pakartuok.

 r ton kartuojau  r m sl jau sau v ina: „Tat  muoksla  to“.

–  r nasakik „pel er , ko er “, bet „fel er , akos er “. Pakartuok.

Kartuojau  r d iaugiaus: muokslos!  r dar sakau:

– Al  ir tuoki m, kor dar bluogiau o  moni   tar – saka ont akoser   „ka erga“.

 r juokamuos. Tik staigo  r saka ons moni:

– Kam to, Dombrien , b  kon sakidama  r ik  i: „Kap d ivs tais “.

A   r klauso:

– Vuo kap k t p sakiso, j  pas dara t p, kap vein r kint. Kad  r tam sta, viresn sis g dituojau, parliek     Palonguos ont sava b rbin s, kad  e l guon nie krov niausis r kals bova. Jog ben  g dituos P kelis b tom galiej s v sa ton raparac j   gn  darit .

– Al  nasakik „raparac j “, sakik – „operac j “.

– Tagol b n ap rac j  – v s teik Jolioks nab tom anuos galiej s darit ...
– Kad a  tuokiuo valonduo parliekiau, tad tik

Mukien s Danut s port grap j 

ats t kt nomas.

– J  a  sakitiuo: „Kap ats t kt nomas tais “, – tuo nieks nagalietom soprast .

Ons joukas:

–  r b tom v s  dorn  pasakita. Kap ats t kt nomas gal kon taisit ? Ats tink,  r gana. Petros va iou    Doli m i Lung  pas matit  so Puov lo, vuo Puov ls tou pat meto va iou    Lung s i Dolius pas matit  so Petro. Pri t lta par  n j s opi v ins panuora pas gieriet  poikio reg nio,  r k ts t p pat  sl pa  r sos t ka. To,   nuoms, sakitomi „kap d ivs tais “.

– Sakitiuo. J  gers r kals, tad na biesa darbs  muonis sovest  – biesos v skon ont zlast s dara, i p kta ved.

Daktars M t za sied, veizas i moni  r galva kinkou:

– Dombrien , Dombrien , to kart s atrudod  tuoki proutinga, vuo  et  pa nekiej  kap tomsiaus  buoba.

Kad gr b  moni apmauds! Tilio, vuo junto, kad parauduonavau.

– Sopik ? – klaus k ik pal kiej s M t za.

– Sopikau, – ruokoujo, – kad tam sta nuori, kad a  maloutiuo.

(Nukelta i 42 p.)

Vēngalē Bonifaca portēgrapējē

– Aš vēsā nanuoro, kad maloutomi.
– Vuo kam tamīsta moni dornēni, kad aš sakau sava nūmuonē. Atruoda, kad prasta žmuogaus nūmuonē – joukūm tier verta.

Veizo – ons tuoks rimts pasēdarē. Nutēlau, ēr ons tīl. Vuo paskou saka:

– Vuo dabar tad niekus pašnekiejē. – (Alē nimaž nasopīkēs.) – Pasakīk, ar esi matiosi, kad aš prasta žmuogo būtiuo kumet ižeidēs? Barēs eso daug kon– to ēr žēnā, alē kad aš dornintiuo žmuogo, kad ons muoksla natoriedams kuo nuoris naēšmana, – tuo nier bovēn.

Mon pasēdarē nē šēp, nē tēp. Nulēdau galva ēr tīliejau, tad ons palūkiejēs šnekiejē tēp:

– Pamēslik gerā, Dombrienē, – ruokou, – ar esi matiosi velni?

– Aš? Gīva – nē. Nabēnt tas Puoškos bova ēš peklas dogna ēšlindēs. Vuo šēp, biesa darbūm – teik ēr teik.

– Vuo dēiva esi matiosi?

– Neso švēntuojē, – ruokoujo, – kad galietiuo, gīva puo žēmē vākštīuodama, pondēiva regietē.

– Ēr malduoms tēki?

– Vuo kor kētor poltē, jē tavi, žmuogau, prišpaud nalaimē... ēš kor tēkietīs?..

– Žēnau žēnau. Kap hitlerēninkā ēšvarē Dombre, to liekē ēr liekē i bažninčē, meldēs kap pablūdosi. Valog tava tēkiejēma ēr tūm maldūm ons toriejē raits parjuotē. Vuo kuoki to anon pamatē? Tatā kon tava maldas padiejē?

Monēi smarkē šērdi sospaudē, bet sakau ramē:

– Viešpatēi naparoukousi, kāp ons tor sotvarkītē – ons na žmuogaus somdēnīs. Vuo aš prašiau dēiva ēš vēsuos šērdēis, kad bēn gautiuo Juona Dombre gīva pamatītē. Tad padiejē. Pamatiau ēr galiejau anon tuoki nukonkinta slaugītē, ēr numērē ons ont

mona ronku, ēr žēnau, kamē palaiduots.

Aš nutēlau sosējaudēnosi, ons ēr tīl. Paskou saka:

– Kāp to, nabagēlē, aiškiūm dalīku namatā: Dombre gronzēna tau na kuoks puons dēivs, vuo Rauduonuojē Armējē.

Aš jau bovau baprasēžiuojēnti sakītē: „Ba dēiva valēs Rauduonuojē Armējē tuo nabūtom galiējosi padarītē“, bet šava kap žaibs par galva: „Če ons tavi soraitīs! Tuoks muokīts... Vuo aš galio kon na tēp pasakītē“. Tad tīlio, sava šērdi ožspaudosi, apgniaūzosi...

– Nieka nasakā? – klaus daktars.

– Nasakau. Kon mačīs? Aš eso par dorna tamīstā kon aiškintē. Vuo tēkiejēms mona šērdie īr, ēr gana.

Daktars Mētūza vakštīuojē puo kombari, paskou ēr saka:

– Aš tavēs, – ruokou, – naprīvartaujo – mes pripažinstam sāžēnēs laisvē, tik aš tavi nuoro apšvēistē. Nuoro, kad to, veiziedama i gīvenēma, darītomi luogēškas ēšvadas. Ar sopratā, kas tas īr?

– Ne, nimaž nasopratau.

– Luogēškā galvuotē – tatā ēš tuo, kon stebi, nuoseklē, aiškē ēšvestē minti lig gala, – tas īr apšvēista žmuogaus pagrinds.

– No... no... gal būtē...

– Tō tonkē saka, Dombrienē: „Bējuok dēiva!“ Er tau, tor būtē, atruoda, kad jē kas dēiva nabējē, tas jau paskotēnis... galvažodis...

– Žēnuoms, jē ons dēiva nabējē, tad žmuonēs tor anuo bējuotē.

Tumet daktars Mētūza nusēšvīpsuojē ēr saka:

– Ons īr vagēs, razbaininks, skriaudies, nakaltūm žmuoniūm skundēks, jiedēks...

– Jē jē... tuoks ons īr...

– Tuoks benē īr bovēs ēr Juons Dombre...

– Jezosmarējē! Kon šneki!..

– Tava akēmis veizont ēr luogēškā galvuojēnt, tēp ēšēt: ons dēiva nabējuojē. Ēr aš tuoks eso skriaudies... ēšnauduotuos... matā – aš dēiva nabėjau.

– Daktarē! Daktarē! – jiemiau šauktē. – Kon patauškiejē! Bējuok dēiva! Kas galietom ont tamīstas kon tuoki ēšmēslītē, tagol tam lēižovis ēšnērst! Jog aš nikumet naožmēršo, kāp poulē gelbietē mona diedelēs Sodimta ēr Stonkūm pamēlējēs, kad tamīsta dēivs šimteriuopā atlīgintom!

– Alē, Levanuora, kāp ons kam atlīgins, kad anuo ēr būtē nier.

– Tuo nieks tēkrā nagal sakītē, – ruokoujo, ēr jouks moni pajiemē ēš tuo anuo tuokē sakīma, kad nier, ēr teik.

Paskou ons tēp jiemē ruokoutė:

– To sakā, Dombrienė, kad tava šėrdie tėkiejėms ĩr. Vuo ėr mona šėrdie ĩr tuoks isėtėkėnėms, kad rėk bŭtė duoram na diel pekluos baimės, kad tavi numėrosi velnė pačiopė svėlins ėr badīs, bet kad .tamė ĩr žmuogaus vertībė – anuo garbie, kad elgtėis naduorā– tad savi pažemintė, žmuogaus varda pažemintė.

– Tad tamīsta esi isėtėkėnės, – ruokoujo, – kad duora gīvenėma pargīvenės, kad ėr nabėjė dėiva, numėrės vės teik ėsi statė i dongu.

Ons kad pagaus jouktėis:

– Alė, vākālī, – ruokou, – kad nikuokė tuo dongaus nier, kap ėr pekluos kad nier. Mėrsi, ėr bėngta.

– Kāp tatā? Puokšt – mėrsi, ėr tavės tėik talėks, keik tuo pastėposė šonėlė – dvieseliena.

– Tėp ėr bŭs, – saka daktars Mėtŭza ėr veizas kontėns.

Tuoks muokīts, tuoks gers žmuogos, vuo tēp bjaurė šnek, kad nuportėn baklausont. Paskou aš ėr sakau:

– Žėnuoms, – ruokoujo, – žmuogaus kŭns i dolkė pavėrst, bet anuo dvasė namėrtinga ĩr – tuoks tatā tėkiejėms ĩr mona šėrdie.

Ons veiziejuos veiziejuos, ligo švīpsuojuos, vuo aš dar pridiejau:

– Nanuoro pasėbėngtė kap tas šonelis ar ta katė.

Tada ons pasakė, daktars Mėtŭza tatā:

– Žmogaus dvasė gīven ė, žemie, sava darbŭs.

– No... no... – ruokoujo, – žmuogaus darbā ĩr pīedsakā anuo žemėškas keliuonės.

Ons partraukė:

– Kon gera padarė, nikumet naėšniks. Kon ėškuovuojė, tas ĩr duovėna ainems. Jė žmuogos bova dėdesnės galvuos ar talėnta, anuo varda nikumet naožmėš. Anuo žuodius kartuos, anam pamėnkla pastatīs...

– Jė gers bova, diel kuo nastatītė...

– Ė ėr ĩr tas namėrtingoms.

– Alė, balondėlī, – ruokoujo, – kas dŭšė ėš tuo, kad ėe liaupsėn ėr pamėnkklus pastata. Anā tėn ĩr kėtė šaltė, kėtė karštė, kėtė ruokundā. Aš gal ėr nažėnuoso, kas ėe moni liaupsėn, – tėn bŭso ož kon rėk pagėrta, ož kon rėk nukaruota...

Veizo – ons švīpsuos ėr saka:

– Valgīkiav puo vuobŭla, – ruokou, – gerklie ėšdžiŭva basėruokoujėnt.

Siedam, griaužam tus vuobŭlus. Aš ėr mėslėjo sau vėina: „Kāp to ėe dabar ožbėngsi?“ Vuo dak-

tars Mėtŭza, pagriaužės pagriaužės, ligo niekor nieka ėr ruokou:

– Tavėi rėk, – saka, – kningu pasėskaitītė, pasėmuokītė. To, muoterie, galva tori. – (Ons vėsaduos aple moni geruos nŭmuonės.) – To tori soprastė mŭsa santvarkas pagrinda, pažintė keli – partėjės istuorėjė. Baskaitont daug kas paaĩskies... daug... daug... Parsėmainīs tava pažiŭras. Paskou ėšlaikīs egzamėna rajuonė.

– Aš tatā?

– To, Dombrienė. Jog pasakė, kad nuori ėtė Dombrės pīduom.

Jiemė tas kningelės sklaidītė, anŭm ontraštės skaitītė, vuo dvė bova stuoras... Mon tatā, mėzerėjė, vėskon sopėrka, kad aš muokītuos, – griaudo pasėdarė, bet tuoki kažėkuoki radaus baugi... Baugi, soglomosi. Tėisa, pasakiau: „Nuoro“, – ėr ronka paspaudiau, vuo dabar pašėrdiŭs maud...

– Kažėn ar aš sogebieso, – sakau.

– To nasogebietomi! So tuokė galvo!

Ėr ėšėjau so tuokė galvo nešėna, kor anuo devīnė avėnā mušuos...

Parkvakuojau nomėi nė šiuoki, nė tuoki. Vuo mon rėk vėsas tas kningas ėšskaitītė ėr paskou laikītė egzamėna rajuonė! Jog jims klausėnietė, kon to tėki, kap to tėki, ar to ėti, ar to nėti i bažninčė tatā. Nasakīsous teisībės – nagerā. Sakīsous teisībė – nagerā. Jog tėn klausėniės sragė žmuonės – na mŭsa vīrgīdituos, kor tēp pri jouka ĩr pritėkės. Tėn rėks stuotė akėvaizduo patiŭm tŭm prakalbas sakontiŭju. Vuo paskou... kap aš tėn tarp anŭm. Bapėgo ėe monėi so sanitariems ėr jaunuoms seseliems, kad aš pati ta mondriuojė, grėtuojė, vīresnė gīdituojė pašluovintuojė, vuo tėn bŭso ta paskoujė – oudėga. Tik kon na tēp – kuoks šnekals: „Sena buoba isėdiejė i galva agėtatuorė bŭtė“. Jė! Kad tad bŭtom medėcina, na politėka... Aš eso gan tvėrta pri medėcinas – vuo dar daktars sotvėrtins...

Lėguonėnie darbs... nomėi ėr vuoška, ėr paršelis, ėr ėšsėvėrtė, ėr apsėgerbtė... Keik nu darba atlėkdama sklaidau tas kningas – sunko parmanītė, tik ta vėina stuoruojė atruoda ciekauni, iduomė parašita, tatā „Kap grūdėnuos plėins“. Patink. Alė tuo laika... ėš kor tuo laika pajimtė?

I paskotėni gloma ipoulosi, siedau ėr parašiau sava doktėrelė gruomėta, laiška, kap dabar saka.

Mona brongiuojė doktėrelė,

Napik, popėlė, nabarkės, kad teik ėlgā narašiau.

(Nukelta i 44 p.)

Vēngalē Bonifaca portēgrapējē

Kad to mona gīvenēma pamatītomi, nimaž nadīvītomiš, kad laiška parašītē dēdlē ir sunkē, kad žmuogaus gīvenēms vēsā ontrēp apvērst ēr anam galvuo vēsos torgos. Žēnuotomi, balondēli, soplioskau, ēr mēigs biegs nu mona blakstienu, tad dēinuos meto nab tuoki sprētni govi eso, kap mēgluo vēskas. Atruoda, stuovo ant laimēs slēnkstē, vuo monēi pēnkēsdešimts šēstē metā ēt, ar verts baprasēdietē? Kad to če būtomi, Jolelē mona brongiujō, to gal mon patartomi, ar baverts tuokē parmaina darītē i omžiaus gala. Jog aš neso ēšmuokslinta – tēik tik, kad raidēs ē žuodius sodedo ēr ont puopieriaus anus sorēkioujo. Ar pritēkso? Ar muokieso? Ar pajoukā savēs napastātiso? Kon dabar rēk žēnuotē... Kad aš tavi gautiuo pamatītē, to mon pasakītomi, ar aš galio ēšdrinstē tuoki žingsni žēngtē; dabar lēguonēnie parmainas – steigams naus skirios. Remonts dēdliausis bēngams darītē tamē mūralie ož suodnou. Luovas, patalīnēs naujēs atvēžamas, ēr monēi oždieta vēskon sotvarkītē! Alē tava mažos kūdēkelis, to nagali tronkītēis. Alē kad žēnuotomi, monēi tēp dar nier bovē. Vuo gal tavi Ontuons ēr ēslēstom?

Pasēlēikto so ašaruoms laukdama atsakīma ēr nubočioudama jodo abodo ēr ton mažēleli Juoneli, brongiaus popelē, tava mamunelē Dombrienē.

Palēdau ton gruomēta, ēr mona šērdēs ēšsēžiuojē lauktē žuodelē nu doktērelēs.

I ketverta dēina atliekē tiligrams: „Nieka nadarik atvažioujo Jolējuona“.

Ēr solaukiau! Ēr parvažiava Jolelē, mēzerējē brongiausē, traukēnēs, autuobosās atbēldiejē, sava mažēleli i kliebi nutviersōs, ēš pasaulē gala, ēš ož Ruokēškē. Vuo daili kap židinti ruoželē, vuo maluoni kap patekonti saulelē! Poulē mon ont kakla bliaudama:

– Mamunēlē balondēli, – šaukē, – gal tatā tavēi ēr laimē, bet to gerā apsēgalvuok. Gal geriau pri mūsa

parēk gīventē, ēr Ontuons tēp saka. Gal to anam napritinki... Kažēn ar ons ēš tēkra nuor žanītēis?

– Kon to blūdēji?! Kuoki žanatvē?

Ana ēr veizas ēšsēžiuojosi.

– Jog to, – ruokou, – parašē, kad stuovi ont slēnkstē naujē gīvenēma, kad laimē tau švīpsuos, tik bējē savi pajoukā pastatītē. Mes ēr ruokoujem so Ontuono: na kētēp, vuo būs vīrgīdītuos ēš pruota ēšejēs, tēp sau ēš senatvēs – jog ons jau septīnēsdešimts pabengē.

Mon ligo kas būtom so mēito par galva druožēs. Nažēnau nē kon mēslītē, nē kon sakītē. Tik ēlgā patīliejosi ēš tuo apmauda ēr tromdīdama savi, kad napradietiuo šauktē ēr so kuoujoms trīptē, ēš lieta par sokonstus dontis pratariu:

– Vēsaduos mēslējau, kad geriau ož moni muoki rašītē ēr skaitītē. Bet kāp to galiejē paskaitītē aple žanatvē, kad aš rašiau aple egzamēna?

Ana ēr ēšsēžiuojē:

– Kuoki egzamēna? Kuoks tau bagal būtē egzamēns?

– Ar tori mona laiška? – klauso.

Ana, ēštraukosīs ton gruomēta, ēr paskaitē mon puo akiūm pakēšosi, so pēršteliu vadiuodama.

Vuo aš varna nupašiuota! Vuo aš vuoška nara-liouta! Vuo aš vēsta nukvaišiejosi! Vuo aš malka sotrūniejosi! Ēr sakaus muokonti rašītē, ēr rašau, ēr i vuoka dedo, ēr ženkla lēpdau, ēr siunto par pašta!.. Varna! Egzamēna i laiška nabovau idiejosi! Nē egzamēna, nē agētaturiaus, nē politēkas, nē medēcinas! Ton vēina tamēslējau, vuo maliuodējēs aplinkou vadiuojau kap kuoks prisēgierēs vaikezos. Nusēšvīpsuojau krēvo borno ēr sakau:

– Tas ēr ir, balondēli, – ruokoujo, – kad ir egzamēns. Kība kap kērvīs vēršom mona galvuos... Kība ont siūlo pakabints. Če, vākāli, ēlga istuorējē. Papsakuoso, vēskon ēšdieso, – ruokoujo aš anā, – kāp torieso laika, vuo dabar to valgīk, gerk, goldīk sava mažēleli, jog pri mamunēlēs parvažiavā – vēišiek.

Vākštīuojō aš aple anon, ton kūdēkeli čiūčioujo, džiaugous anus matīdama, vuo mona šērdēs kap apvelta, tuoki nagera – ligo i mēltus sovaluota. Nagalio tuo parvērškintē, kad diel monēs, dornēs, kor ožmēršau vēina rēkalingiausī žuodi idietē i gruomēta, anēi tēp nagražē pašnekiejē aple tuoki žmuogo: „Ēš pruota ēšejēs!“ Aple tuoki žmuogo, kor ni vēina žingsnē baidiejēška nažēng... Ēr dar mona vākā!.. Ontuons ir pruotings vīrs, ont dēdēliausies sāskaigtuos tūkstontiu tūkstontēs sovadiuo, ēr dar partuor-

go pastatīts. Ēr Jolē nakvaila – pradiuos ketorēs ēr vēdorēnēs ketorēs bēngosi... ēr tēp anēi paruoķava: „Ēš pruota ēšeķēs!“ Tatā ēšet, kad aš anon apšmeiķiau...

Levanuora! Levanuora! Ēr to taisās paskaitas laikītē? Vuo kas būs, jē bašnekiedama ožmērši pati rēķalingiausi žuodi idietē, pati dēdeliausi žmuogo pamēnavuotē... ēr soksi rata aplinkou kap tas šoneļis oudēga gaudīdams, vuo nieks nažēnuos, aple kon to ruokouji... „Ēš pruota ēšeķēs!“ Vuo ontra vertos, jē senis ēšgal, apsēžergēs sava bērbīnē, par dvē valondē parbrazdiētē ēš Palonguos šešēdsēsimts kēluometru, parēķalautē šalta doša ēr par ketorēs valondas darītē apēracējē lig auštont, tad diel kuo ons nagal žanītēis? Diel kuo?

Vēskon sava doktērelē ēšsakiu ēšpasakuojau. Vēskon, kas bova lig tuos pat valonduos, kap moni vīrgīdītuoos saikēna muokslus ētē. Vēsos vakars prabiega. Klausies Jolēlē, klausies ēr saka:

– Jau vielā. Ekiav goltē.

– Alē to, – ruokoujo, – sakīk monēi, kon aple tus dalīkus mēslēji? Kāp mon verstēis?

– Rītu, mamunēlē, – ruokou, – rītu. Rītu apsvartīsmā. Čē namažē rēķalā, vuo aš ba gala mēiģa nuoro – ni kuokiuos ruodas naēšspauso.

Ēr palēkau ton vakara nasožēnuojosi, kon Jolēlē mēslēj, ēr tēp mon bova, kap alkanam vondens prisēģieros ba kuokē ožkonda. Vuo rīta meta onkstēi, tik šuokosīs ēš luovas, ēšvēriau posmarškuonēs kuošēs, padiejau ont stala tūm vēsuokiūm gerībiu, kon ta mona mēzerējē lauktoviu atvēlka. Tēp gailo bova anon žadintē, vuo mon rēķ biegtē pri darba, vuo ēr vaikelis jiemē čiaupsietē, bet atsēboda pati, tad, palēkosi anus šiou tou ožjiemosis, ēšbiegau so pēlno borno, bet vēdorē atruodē toštē ēr nagerē nagerē – tēp tatā tas nažēnuojēms, kon rēķs vīrgīdītuojou sakītē, līgo kažēkas šalts pašērdius žinstē žinda. Lēgonēnie dērbau, sokēniejaus, poldēniejau līgo pēkta šonēis gainiuojema, vuo vēs tatā, kad tas daktars monēs napagautom saikintē. Napagava.

Nomēi bet pririemiau pri sēinas sava doktērelē:

– Sakīk, – ruokoujo, – ar mon krēstē statē galvo i šolēni?

Vuo ta mona galvuočios raita ruoda ēš aplinkou:

– Ar atsēmēni, mamunēle, kāp daktarienē, anuo pati, dar tabibova gīva, – ana lioub sakīs: „Daktara galvuo verd katēls so šimtās somanīmu. Ons sava kailie nagal tvertēis, kuo nuors naprasēmanēs, vēs liaudēs labou“.

– Kartās ons ēšgalvuo gan nabluogā, – ruokou-

jo aš. – Atsēmēni tas paskaitas diel gērtuokliavēma so tuokēs paveikslās ēš žmuoniūm vēdoriūm? Na vēina atbaidē.

– Jē, – sosējoukē Jolēlē, – Ontuonou bova na pruo šali bornelē ēšmauktē, vuo dabar sakuos nagalis ožmērštē tūm paveikslu, tūm ēšportosiu jaknūm, tuos ēštēžosēs šērdēis kap sens grībs – stuov akies ēr nalēd stēklelē pri bornuos keltē.

– Vuo atsēmēni, – ruokoujo, – kuokiuoms galvuoms bova gērtuokliu vākā, vadēnamis idijuotā? Viešpatie apsauguok!

– Vuo kāp siki, pamatēs Loinēs Ēgnē, – saka Jolēlē, – meistravuojēnt ēš skarduos gabalūm, vēniūm, dieželiu mašēnas, nanusēramēna, kuol anuo naitaisē i muokīkla, vadēnama teknikoma.

– Vuo kēik bova varģa tieva parsakītē! – prisēmēniau ēr aš. – Spīriuojies baisiausē: „Pragīvenau ba muoksla aš – pragīvens ēr ons“, – ruokava atsēkragenēs. – „Vuo kēik tatā darbadēiniu somažies, jē anon ēšlēso?“ Alē daktars nugaliejē. Vuo dabar senāsis Loinē kon sotēkēs gēras, kad sūnou valdē pēningus muokonti ož gera muoksla. Ēr anuo sūnos inžinierios būsīs.

Ēr Jolēlē atsēmēnē, kāp daktars lioub sakīs sava patē: „Aš eso talēntu atkasēnietuos“.

– No gerā, – sakau aš anā, – gal ons vēinam ketam ēr gera padara, ton anuo talēnta atkasēs, bet, Jolēlē, pamēslīk, kas būs, jē vēsuokius govesnius, prašmatnesnius so anūm talentās ēšgaidīs, puo miestus ēškaišiuos – kas dounelē badous? Ar tatā žemē dērbtē talēnta narēk? Jē pri žemelēs paselēks vēin tingēnē, snuopas, pastumdielē, vuo sogebontēijē ēšlieks lengvesnē darba dērbtē, kon anēi patis bajies, tēi talēntā tatā? Jog žemē ēr douna īr vēsakuo pagrinds.

Ton Jolēlē pripažēna, alē saka: kēikvēinam darbou sava talēnts esōs. Vēinam geriau pri žemēs būtē, ketam pri mašēnu, kētam mozēkonto, vuo kētam muokītuojou. Ēr dar tēp paruoķava:

– Nier, mamunēlē, lengva darba – sāžēningam žmuogou tēkrā nier. Vuo jou žmuogos tor daugiau so galvo dērbtē, jou ož daugiau atsaka – jou sunķiau. Nervas gadēnas.

– Gal tas ēr tēp, – ruokoujo aš, – bet pasiūlik to tuokem i joudadarbē kaili grinžtē, kas nuories? Kon jau baltas ronkas, tad ēr baltas.

– Ontuons saka: „Joudas ronkas – veids rauduons, baltas rankas – veids geltuons“, – švīpteliejē Jolēlē.

(Nukelta i 46 p.)

Vēngalē Bonifaca portēgrapējē

– Bet oždarbē!

– Na kažēn kuokēi oždarbē tūm muokītu – ēr būs tēp, kad vēsē vēinuodā oždērbš, keik žmuogou pragīventē rēk, ar to dēdelē muokīts, ar tik bēškeli...

– Tad kam tuo varga, kam tuo galvuos pri kningu laužīma, jē daugiau naoždērbši?

Vuo ta mona peliedūtis šētā kon pagēiduojē:

– Na diel oždarbē žmuogos gīven, vuo diel tuo, kad padarītom, kon pasējiemēs pagal sava talēnta. Vuo pats muoksls īr džiaugsmos. Ēr nikamē nier paēlsē. Vuo jē tingiesi, nieka tau talēnts napadies – ēr anūm pražodīsi, ēr pats pražūsi. Ar atsēmēni Sēlvestra Baubli?

– Kor naatsēmīsi! Pasiotēs bova anuo muokiejēms maivītēis, štokas ruodītē, vuo lakstē daktars so anou kap katēns so pūslē. Sakē idiesis i tuokē muokīkla, kor tus vadēnamus artistus dērb. Ēr nieka ēš anuo napadērba. Sogrinža vēsā pasēlēdēs, niekam nabder. Ēr pajiemē i karūmēnē – benē tēn pruota idies.

– Pruota tēn idies! – saka Jolelē. – Vuo kon če ēš anuo kas galiejē padarītē, ka ons tingiejē nuogniausē. Vuo pasēdūmēs bova tou sava talento pasiotosē. Būs bovēs ēr daktars kalts: „Mūsa artists – mūsa žvaizdie!“ Tuokei pagīrā na vēinam makaulē pagādēna. Anam praded atruodītē, kad jē ons sogēb kētus pamiegdiuotē, tad jau ons artists, aktuorios. Na tēp lengvā tas pasēdara!

Ēr kad jiemē ana mon pasakuotē, kuokiūm tatā muokslu rēk tims artistams, kor teatrus vaidēn, keik rēk kningu skaitīte, kāp rēk sava veida pažintē!

– Jog veiziedams i veidruodi muokās jausmus ēšreikštē, kap rēk ruolē muokītēis...

– Kas tas par ruolis? – klausu.

– Tēp vadēnas teatrou parašītamē veikalē vēi-

na žmuogaus vēsē pasakīma, ēr rēk soprastē, kuokēi anuo jodiejēmā, kuokēi jausmā.

– Ēš kor to tēp žēnā, meldamuojē? – klausu.

– Aš, mamunēlē, eso savēveiklas aktuorē, – ēr pakielē galva, ēr nusēšvīpsuojē tēp ēšdēdē, kad moni ēr jouks pjaiemē, ēr naramo pasēdarē.

Ēr jiemē tatā Jolelē ožsēridama apsakēnietē, kāp anā nuogniausē patink vaidintē, kāp anei vēžē sava ton vaidēnēma i Velnio, kāp gavē pērma vēita ēš vēsūm savēveiklu.

– Ak, mamunēlē, mes toram poiki režisierio – vaduova tatā – ons teatra mokīkla bengēs – ēr niekor kētor nanuor dērbtē, tik kuolūkie. Saka, anam eson bagalēnē iduomo. Jog mes pastatīem „Klasta ēr meilē“. Aš, – saka, – bovau Luiza, vuo Akaitis, tas režisierios tatā, – Vorms...

Ēr pradiejē pati jouktēis, matīdama, kad mon vēsā naaiško, kāp ēr kon anēi darē – ta par Luiza, tas par Vorma. Tad ana tujau vēsa ton istuorējē apsakē. No, tad bēn istuorējē! Vuo nalaiminga Luiza, vargšē nakalta mergelē! Vuo špetnībē Vorms, vuo tas konēgākštis! Kas par bestējē! Tēp gražē Jolelē pasakuojē, ēr če pat nusakē tus žuodius: ēr kon tas milēmāsis puonātis sakē – tēp gražē, tēp paduorē. Vuo svarbiausē, tad tas tor būtē tēkrā ēš gīvenēma pajimtē... jog kor nuoris tēp būs bovēn. Ēr pasakuojē Jolelē, kad žmuonēs verkē veiziedamis, klausīdamis. Kor nabliaus, kažēn kāp aš pati ēšlaikītiuo. Jolelē gīries: vēsē sakontis, ēr Vēlniou sakē tēkreijē artistā, kad ana gabi esonti, tik ruokou:

– Mon bieda so mona tarmē.

– So kuokē tarmē?

– No, kad aš žemaitēškā šneko. Alē aš pri kalbūm gabi, aš rosēškā dailē kalbo ēr vuokēškā sosēgraubau – napardousi. Aš ožsēspērso ēr sava akcēnta pardērbso.

– Kon tuoki to pardērbši? – klausu.

– Tatā ton žemaitēška ēštarēma.

Aš ēr ēšsēgondau:

– Viešpatie! – sakau. – Doktērēlē brongiujē, bene to pradiesi godēškā keverzuotē kap tēn tēi Ruokēškīe, jog kāp anēi praded šnekietē, joukās nagal tvertēis.

Ana tik švīpsuos:

– Vuo kāp mes šnekam, anēi mažā tasopront ēr joukas kap pasiotē.

Ēr apēnt krēta mon aiškintē aple tus teatrus ēr kas tas reišk vaidintē – tatā eson ēšsēnertē ēš sava kailē, ilinstē i kēta kaili, ēr tēi, kor veizas, arba jou-

kas, arba verk,  r mata tuokius tus pramanitus, ligo anei b tom t kr m t kriaus . Vuo tas  r nu aktuoriaus muokiej ma  rd is jausma  smaliavuot  ont veida  r paruodit  tuokius dalikus, kor g lomuo slepamis  r... Mon  r baugo pas dar .

– Al  kam tuo r k? – jemo klaust .

– R k, mamun l , – raokou, – tas vad nas scenas mens, tat  rei k – t kros paruodims, kas  r v ina  mo–gaus v dou  r kas k ta  m ogaus,  r k p anei sos kimb, kuo nos sava teisib s  i skuodams,  r kas    tuo   t,  r kap v skas atruoda     al is veizont,  r kap tor  r kap nator b t . K ts pats savi pamata  r  ss gonst,  r jem aple sava idas galvuot . Mes matiem, – ruokou, – tuoki v ina veikala Kauna teatr , kor ruod  provokatuorio... Vuo kuoks baisoms!

–  nau,  nau, kas tas  r provokatuorios! – so okau a . – Tat  tuoks joduo ios, kap tas Pratus, kor bova pri Dombres pris tais s o  drauga, vuo paskou nuliek s v skon, kon so enuoj s, vuokiti m  ondarou   kruov .  r o poul  Juoneli –  r mu ...  r  sve ...

T p mona  rdi sospaud  – akis ap erasuoj . Sogloma  r Jolel , ats d ksiej   r nut la, rasiet nakont na, atvedosi moni pri tuoki m ats m n mu. Vuo jog ana  r ton sava patievi m liej ... K d keli mait na t liedama. Dabar kalbiesma aple mona r kalus, m sl jo sava  rdie, al  ana, tik so Juonelio pab ngosi, kad jims tratiet  ap nt aple teatrus! Dabar mon i palinksmint  aple komedj s,  r v s kap ana dariosi, kap  uokosi, kap dainiavosi... Pas ruoda,  r Ontuons karto  uok s. N  mosiet s! V rs so pat  teatrus, kimedj s ruoda v s m ak vaizduo!

– Ar  r bi iout is v sims veizont?

– J  pri t...

– Vuo j  to so svet mo v ro suoki, ar  r ton bo iouji?

– J  pri t...

– Kon Ontuons saka?

– Joukas.

– Al  mosiet kr v ?

– Kas anon  na... Gal  r kr v , al  ons tuo napaudu s. Aps jouktom – v s  sakitom, kad ons napsopront scenas mena... Vuo t i pabo iav m  nieka narei k –  r ligo puopier n , ba skuon ...

Vuo a   r sakau:

– J  tavi kas i kliebi tver, ka en ar to anam atruod  puopier n ...

Joukas Jolel   r tuoliau sava trat, kap ana v in p dariosi, ontr p dariosi... Vuo a   gioujous puo truo-

ba  r m sl jo sava  rdie: „Kuo nos sava maliuod j s apsiests  r nima  nanuor k ta maliuod j s g rdiet  – kad tas k ts b tom  r mamun l  brongiuoj “. Pabovosi, pabovosi, nutaikiosi tarpa a   r sakau:

– Al  palauk, pop l , palauk – sakik, kuo to atva iav  i Dolius?

Ana joukas  r saka:

– Tat  atliekiau pas veiziet is, bene meti so daktaro skaras i kop ta.

– Bapruotel .

T ik tapasakiau, vuo paskou pririemiau klaust , ruokoujo:

– To dabar  n , kad a  stuovo ont sl nks t  muokita g iven ma. Sakik, kon m sl ji, ar a    galieso? K p tau atruoda, j  a  mesous paskaitas belst , ar kas nuoris   s    tuo?

– Vuo aple kon to belsi?

– Aple igiena... aple... polit ka...

– Aple igiena gal  r nieka, al  aple polit ka... kon to, mamun l  brongiuoj ,  sman  apie polit ka?.. To kon nuorint s jimsi sakit , kap primuokita, vuo tavi bi  kuoks klausituos gal soraitit . Vuo a  nabnuorietiuo, kad tavi kas joukams laikitom...

– Ben  daktars nuor moni joukou laikit ?

– Nuoriet  kor ons nuories, al , mat , ons  r tuoks o s degelis –  n : kon sens, kon ma os.  s diej  i galva,  r tor anam t p b t . B si anam d del  it kosi, kad t p muoki tuoms muotr skuoms   a skint ...

– Mon, v k li,  uod  kap l ntinuo sodiet .

– Tad ons  r pam slj : pas skaitis kningeliu  r v skon   spasakuos kap nuruodita. Vuo  e, mat , na t p: pas skaitit  ma  , r k b t     pa akn m it kiejos. – (Vuo tat  galva tuos mona dokt r is!) – Tada tik, – ruokou, galiesi aple tus dalikus  nekiet .

– J  j ... – sakau a . – Kad galietomi ats krag n s  nekiet , r k t kr  t kiet .

– Mat , mamun l , ton sopronti. Vuo kad galietomi, kap sakont, ats krag nosi  nekiet  – r k stuoviet  ont marksist n  pagrinda. Ar sopronti, mamun l , kas tas  r?

– G rdiet  tus  uodius ruods tonk  g rdo  r ton sopronto, kad anei priklausa pri dabart n s, kap sakuoma, santvarkas.

– Noj , noj ... Vuo j  to ton tik apgraibuoms tannan , k p to galietomi kon ai skint , atsak niet  i klaus mus?

 r sos riem  mona galvuo devin  av n .  zem  (Nukelta i 48 p.)

dreb – vuo mon akis ont kaktuos lėp: „Ibrėdā, Dombrienė, ibrėdā: kap to baėšsėraitīsi? Jog žadieję ėr ronka spaudė...“

Vuo ta Jolelė tik šnek mon aple ton Ontuona. Kuoks ons muokīts, kāp vėdorėnė bėngėš, bogaltėrėjė bėngėš, politėnė naakėvaizdėnė bėngėš, kningu bagalėš skaitous, so muokītās žmuonims sosėrašėniejis. „Nė, – joukous pati sau, – patraks šonelis bakarams... Kāp tuoki ėr napa ded vėsūm vīriausioujo?“ Vuo ana matā pri kuo vedė:

– Ėr pamėslīk, mamunėlė, kad ons ėšėt skaitīte paskaitas aple tuoki muokslėninka Darvėna, – bokšto, bokšto, kuokėi klausėmā, kuokėi prisėkabėniejėmā, ėšjoukėmā. Ontuons muok atšautė atgal, paruoda paveikslus. Vuo lig prakaita isėvara.

– Vuo kon tatā ons šnek, kad tėp napatink? – klauso.

– Aple bezdiuonė.

– Alė bezdiuonė ir šėltūm kraštūm žvierelis, kuo ėe piktė? Mums ėe skaitė aple liūtus, aple tigrus – nieks napīka. Pateka vėsims.

– Matā, mamunėlė, pīkšt ėr joukas, kad sakā – žmuonės ėš bezdiuonės kėlosis eson.

– Ontuons tėp saka?

– Ons tėp saka na ėš sava galvuos – ėš kningu, ėš paveikslu, kap muokītėi ir iruodė. Ar nesi gėrdiejosi?

– Būtė eso, – ruokoujo, – bet daugiau ėš konėgūm. Anėi gvaltas šauk, kad tas esōs pasėlėdieliu muokslos, korei tėp kalb, kad patis galiptom vėskon kap gīvuolė darītė.

Jolelė tik atsėduksiejė ėr veizas mon i akis:

– Ar Ontuons pasėlėdės? – klaus.

– Atruoda geriauisis žmuogos, senė bamatiau, jog to nieka naskundīs diel anuo?

– Ak, mamunėlė, kuoks ons gers žmuogos... aš dėdelė eso laiminga, – ėr švīpsuos... Vuo paskou dar klaus: – Vuo daktars Mėtūza ar pasėlėdės?..

– Alė fui! Kon to sakā, kad tik vėsė tuokei būtom – anuo darbā poikiausė, tėik tik... kad mėzerėjė tėkiejėma nator...

Ėr nutėluom...

Ėr kažėkuoks graudis moni pajiemė, ėr klauso aš anuos gluostīdama:

– Vākūkštāli, ar ėr to tėp mėslėji, kad ėr to, ėr aš ėš bezdiuonės pasėdariem?

– Nažėnau, mamunėlė, – saka, – mona galva par maža patė ton parmanītė, alė muokslos aiškė ruoda pagal ėškastus griautius... Vuo ženā, mamunėlė, kad bova tuoks laiks, žmuonės tėkiejė, kad saulė sokas

aple žemė, vuo muokslėninkā, batīrėniedamė dongo par stėklus, ėr soprata, ėr iruodė, kad žemė sokas aple sava aši, līgo i vuobūla ismeigtomi vėrbala ėr ton vuobūla soktomi, vuo dar lek aple saulė.

– Na naujīna. Dombrė mon ton aiškėna, – ruokoujo.

– Dabar vėsims aiško, vuo priš tris šimtus pėnkėsdešimts metu tus muokslėninkus tik tik nasodegėna ont lauža – anėi toriejė sava muokslo klaupėns atsėžadietė. Tatā konėgā privertė.

– Ba rėkala tėp tėi konėgā struošėjuos. Ne saulė, ne žemė ba dėiva valės nasėsokėnies: jė anuoms tėp padieta, anuos tėp ėr dara. Nier kuo ton žėnontius žmuonis degintė. Tas rėkals so bezdiuonė daug rimtesnis.

Jolelė petės patraukė ėr saka:

– Monėi tėp atruoda, kad jė ėr būtom pondėivalis pėrmus žmuonis sava ronkuoms padarės, tad kam ons tėp anus padarė, kad anuo vākā vėins kėta ožmušėnietė pradiejė, vuo ėlgainiou tuokei baisībės pasėdarė, kad vėinė kėtims kap vėlkā.

Ėe aš pradiejau ginčītėis. Tėkiejėma muokslos stėprė mon ir i galva ikimšts. Ėr ruokoujo anā:

– Vėsos bluogoms nu tuo, kad vel'n's pristuojės žmuogo gunda. Jog žmuogos tor laisva valė ar paskou anuo žėngtė, ar atsėspėrtė, spjautė biesou i snoki ėr anon nugintė šalėn. Biesa darbs vėsor lins-tė, vėsor gadintė. Paskou saka, kad pri žmuogaus sotvierėma ons bovės pri viešpatės prisėstuojuos ėr špetnė anuo darba pagadėnės. Ar esi gėrdiejosi? – klauso Jolelės.

Jolelė nabova gėrdiejosi, tad aš anā ton pasaka ėr papasakuojau.

Bova tėp. Puons dėivs, nulėpdės žmuogo, padiejė anon džiūtė ėr pėjė ėlsietėis, vuo vel'n's, tas biesos tatā, pripoulė, pačiopa ton žmuogo, ėšvertė anon kap ronkuovė, atsėkrėnkštės apspjaudė, apšnīpštė ėr dar bluogiau apteršė, paskou viel ėšvertė kap bovė ėr pabiegės ilindai i krūmus ėr vez. Parėt pasėlsiejės pondėivalis, veizas, vuo tas anuo ronku darbelis gražiūm gražiausė apdžiūvės. Ons pasėlėnkė ont tuo žmuogaus ėr ėš sava bornuos ipūtė i anuo borna sava dvasė. Tas žmuogos tik sokrota, pasėronžė – strikt ėr stuov ont kuojū. Pondėivalis nusėšvīpsuojė ėr saka: „Poikė mon pasėsekė padarītė vėsuos žemės karalio“. Vuo biesos ėš krūmu: „Ki ki ki ki...“ – ėr pabiega.

(Tėsinīs kėtamė numerie)